

Tannhelsepolitikk i kommende stortingsperiode

I skrivende stund er det to uker til stortingsvalget. Venstresiden ser sterk ut. De fleste spår at det blir regjeringsskifte. Det blir et spennende valg. Når dere leser dette er valget tatt, og Norge har fått en ny regjering. Valgresultatet vil påvirke tannhelsepolitikken i neste stortingsperiode.

Alle partiene på venstresiden i norsk politikk lover en styrking av tannhelsetjenesten. De er ikke enige om hvordan dette skal gjøres eller hvor mye penger som skal brukes. Men alle vil de sikre hele befolkningen tilgang til nødvendige tannhelsetjenester og dessuten utjevne den sosiale ulikheten i oral helse. Mange av partiene har som uttalt mål å «likestille tannhelse med annen helse».

God oral helse er viktig for god fysisk og psykisk helse og dermed viktig for god livskvalitet. Selv om mange har god tannhelse i Norge, er det fortsatt en del som faller utenfor. Tallene taler for seg. Den siste rapporten fra SSB om sosial ulikhet i bruk av helsetjenester slår fast at 78 prosent mener at de har god tannhelse. Den samme rapporten viser at bare 24 prosent av dem med svekket helse mener det samme. Uførhet er nært knyttet til sykdom, og kun 22 prosent av de uføre sier at helsen er god, mens 62 prosent har svekket helse, 35 prosent har psykiske plager og 23 prosent har dårlig tannhelse.

Den høyeste andelen med udekket behov for tannhelsetjenester finner vi blant dem som har svekket helse og blant dem som sliter psykisk. Her er det 22 prosent som har unnlatt å ta kontakt med en tannlege til tross for at de har hatt behov. Bare to prosent blant pensjonistene rapporterer om det samme, mens tallene er henholdsvis 18 og 17 prosent blant arbeidsledige og uføre.

27 prosent i den laveste inntektsgruppen har unnlatt å gjennomføre eller fullføre en tannbehandling på grunn av prisen, mot ni prosent i den høyeste. Videre er det særlig mange blant arbeidsledige (37 prosent), og også mange uføre, og personer med nedsatt psykisk og/eller fysisk helse som svarer dette.

Det er altså en tydelig sosial gradient i tannhelse i befolkningen. Det er også en tilsvarende sosial gradient når det kommer til bruk av tannhelsetjenester.

Det er denne sosiale ulikheten som spesielt venstresiden i norsk politikk vil utjevne. Flere av partiene er opptatt av mer universelle ordninger, men alle innser at dette vil koste mye. Samtlige ser derfor for seg en gradvis utvidelse av stønaden til tannbehandling.

Partiene på høyresiden er også opptatt av å få til en utvidelse av dagens stønadsordning med målrettede

Foto: Kristin Aknes.

Målet må være at alle mennesker skal ha tilgang til nødvendige tannhelsetjenester av god kvalitet og ha råd og mulighet til å bruke dem..

tiltak for enkelte grupper, men de har foreløpig ingen store visjoner for tannhelsetjenesten utover dette.

Tannhelsetjenesten er u diskutabelt en viktig del av helsetjenesten. Uansett utfall av stortingsvalget vil NTF arbeide for økt offentlig finansiering av tannhelsetjenester og utjevning av sosial ulikhet i tannhelse. Men pengene er faktisk begrenset, og bruken må prioriteres. Fordeling og prioritering må foretas på en klok måte, og vi må utnytte den gode kompetansen vi har i både offentlig og privat sektor best måte.

For det vil koste å reformere tannhelsetjenesten. Ingenting er «gratis», slik det ofte fremstilles i den politiske debatten! Økt offentlig finansiering av tannhelsetjenester må betales av fellesskapet, og vi må sikre at fremtidens tannhelsetjeneste gir best mulig tannhelse for hver krone som brukes. NTF er skeptisk til ordninger der inngangsbilletten for den enkelte pasient blir for høy, eksempelvis ved såkalt høykostandsbeskyttelse. Erfaringer fra andre land viser at slike ordninger ikke treffer dem med aller størst behov.

Men vi må også huske at dårlig oral helse koster den enkelte og samfunnet dyrt. Det kan forsterke og føre til både psykisk og fysisk sykdom, noe som igjen kan bidra til utenforskap. Folkehelseinstituttets sykdomsbyrdestudie presenterer data for de viktigste årsakene til helsetap i Norge. Oral sykdom rammer mange og var i 2016 den åttende viktigste årsaken til helsetap. Tallene viser at om lag halve Norges befolkning opplever redusert helse som følge av oral sykdom. I 2016 var det ingen andre årsaker som førte til tapt helse i en like stor andel av befolkningen som oral sykdom.

En kommende tannhelsereform må være basert på grundige vurderinger av hva som er best mulig bruk av begrensede offentlige midler. Derfor trenger vi også en helhetlig gjennomgang av tannhelsetjenesteloven, folketrygdens stønadsordning og alle andre prosjekter i tannhelsetjenesten. Opptakten til årets stortingsvalg viser at politikerne også ser dette behovet nå.

Målet må være at alle mennesker skal ha tilgang til nødvendige tannhelsetjenester av god kvalitet og ha råd og mulighet til å bruke dem. Dette er også målet for det verdensomspennende arbeidet for universell helsedekning, som utgjør en viktig del i arbeidet for å nå FNs bærekraftsmål. NTF skal bidra til å finne de gode løsningene for befolkningen, for samfunnet og for tannhelsetjenesten. Det er vårt oppdrag som profesjonsforening og samfunnsaktør. Vi går en spennende stortingsperiode i møte.

Camilla Hansen Steinum
President